

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АПК УКРАЇНИ: КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ В ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД

Центральноукраїнський національний технічний університет

Анотація: На основі дослідження особливостей здійснення інвестиційно-інтеграційних процесів в АПК України, авторами систематизовано ключові проблеми, які перешкоджають залученню інвестиційних ресурсів, розроблено шляхи активізації інвестиційно-інтеграційних процесів у сфері АПК в поствоєнний період

Ключові слова: інвестиційно-інтеграційні процеси; агропромислова інтеграція; інвестування коштів; інвестиційний клімат; АПК України.

Abstract: Based on the study of the peculiarities of the implementation of investment and integration processes in the agricultural sector of Ukraine, the authors systematized key problems that prevent the attraction of investment resources, developed ways to activate investment and integration processes in the field of agricultural sector in the post-war period

Keywords: investment and integration processes; agro-industrial integration; investment of funds; investment climate; agro-industrial complex of Ukraine.

Важливим засобом підвищення ефективності функціонування економіки України, зокрема й сфери АПК, є стимулювання інвестиційно-інтеграційних процесів. За результатами досліджень, проведених Європейською Бізнес Асоціацією, на кінець 2022 р. індекс інвестиційної привабливості України становив 2,48 бали з 5 можливих, тоді як на кінець 2021 р. - 2,73 [1]. У січні-грудні 2021 р. загальний обсяг освоєння капітальних інвестицій підприємствами різних видів діяльності по Україні становив 528802,0 млн. грн., що на 13 % більше у порівнянні з відповідним періодом 2020 р. За обсягом освоєння інвестиційних ресурсів на частку сільського, лісового та рибного господарства припадало 9,3 % [2].

Динаміку обсягів капітальних інвестицій в сільське, лісове та рибне господарство України за січень-грудень 2019-2021 рр. відображено на рис. 1.

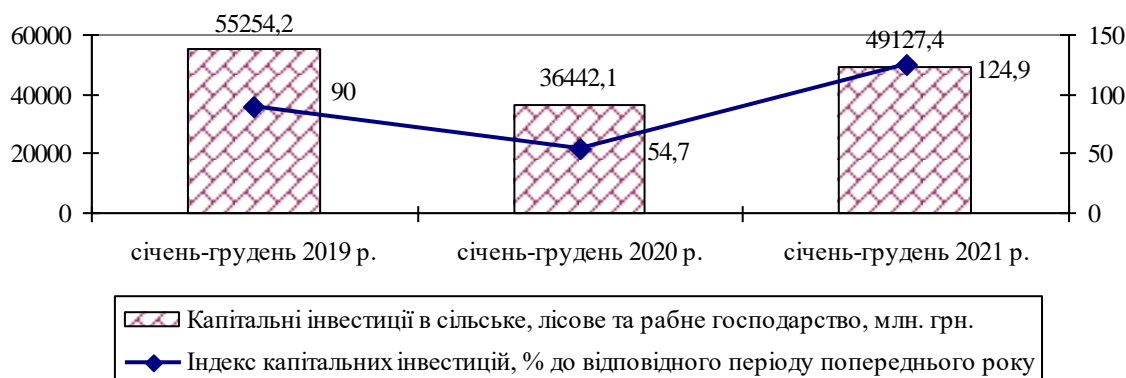

Рис. 1. Капітальні інвестиції в сільське, лісове та рибне господарство України за 2019-2021 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними [2]

Фінансування капітальних інвестицій значною мірою здійснюється за рахунок власних коштів підприємств та організацій.

Для залучення стратегічних інвесторів в економіку країни 17.12.2020 р. було прийнято Закон № 1116-IX «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» [3],

який набув чинності з 13.02.2021 р. та яким передбачено підтримку українських та іноземних інвесторів, що реалізують проекти з обсягом інвестицій більше 20 млн. євро у встановлених сферах економічної діяльності, зокрема й у сфері переробки сільськогосподарської сировини. Водночас передбачається, що інвестор повинен створити не менше ніж 80 робочих місць з середньою зарплатою, розмір якої на 15 та більше відсотків є вищим від розміру зарплати за обраним видом діяльності за попередній календарний рік у регіоні, де такий проект реалізується. Держава при цьому гарантує надання такому інвестору підтримку у формах та обсязі, визначених Законом № 1116-IX, а також спеціальним інвестиційним договором. Однак слід зазначити, що в умовах воєнного стану дещо проблематично реалізовувати наміри щодо залучення значного обсягу інвестиційних ресурсів у різні сфери національної економіки, у тому числі й у сферу АПК.

Ефективне інвестування коштів у сферу АПК передбачає необхідність створення потужних інтегрованих формувань, які поєднують весь технологічний цикл виробництва продовольства, що починається з виробництва сільськогосподарської сировини та завершується збутом аграрно-продовольчих товарів. Такі формування здатні залучати значні обсяги інвестиційних ресурсів для розвитку своєї діяльності, оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, оптимізувати власні витрати. Їх функціонування базується на наявності синергетичного ефекту та на економічній зацікавленості всіх учасників інтегрованої структури в кінцевих результатах фінансово-господарської діяльності. Розвитку інвестиційних процесів та раціональному розподілу коштів в інтегрованих агропромислових формуваннях сприяє також єдина система управління.

Враховуючи безперечні плюси агропромислової інтеграції, слід одночасно виокремити ключові проблеми, які перешкоджають залученню інвестиційних ресурсів у сферу АПК:

- воєнний стан в країні, відсутність сталої стратегії економічного та політичного розвитку;
- постійні зміни у законодавстві, недосконалість податкової системи;
- слабкість державних інститутів, що призводить до відсутності забезпеченості рівних економічних прав та свобод для усіх суб'єктів фінансово-економічних відносин, у тому числі й іноземних інвесторів;

- неефективне використання потенціалу банківської системи в частині фінансування реального сектора економіки та кредитування;

- нерозвиненість вітчизняного фондового ринку.

Сучасні інноваційні процеси в економіці України загалом та, зокрема, у сфері АПК, «можна охарактеризувати як нестійкі та позбавлені довготермінових стимулів для розвитку інноваційної діяльності, а інструменти податкового регулювання цих процесів - як такі, що недостатньо стимулюють інноваційну активність суб'єктів господарювання» [4, с. 81-82].

При стимулюванні залучення інвестиційних ресурсів Колупаєв Ю.Б., Залюбовська С.С та Мельничук І.О. пропонують враховувати наступні принципи: стабільності основних законодавчих актів щодо умов іноземного інвестування; диференційованого підходу у застосуванні пільг для іноземних інвесторів; надійності, доступності та оперативності організаційного та інформаційного забезпечення іноземних інвестицій [5, с. 29].

Слід зазначити, що інвестиційно-інтеграційна активність економічних суб'єктів в Україні значно сповільнилася з початку 2022 року, коли розпочалася ескалація російської збройної агресії. З огляду на це, важливе значення надаватиметься розвитку інвестиційно-інтеграційних процесів в період подальшої відбудови національної економіки, яка нині зазнає значних втрат.

В поствоєнний період доцільно забезпечити активний розвиток різних форм інвестування в агропромислові формування, застосовуючи ефективні інструменти залучення інвестицій: індустріальні парки, державно-приватне партнерство тощо. Серед варіантів інвестування в інтегровані формування сфери АПК слід виокремити наступні:

- 1) залучення інвесторів через державні управлінські структури з фінансовою участю останніх в статутному капіталі інтегрованого формування;

- 2) входження крупних приватних компаній в агросферу та інвестування ними власних коштів в агропромислове виробництво на взаємовигідних умовах.

Для покращення інвестиційного клімату необхідно стабілізувати економічний та політичний стан в країні, вдосконалити законодавство, обмежити можливості втручання урядовців у господарські процеси, стимулювати підвищення ефективності виробництва продукції інтегрованими формуваннями сфери АПК задля акумулювання ними власних фінансових надходжень для їх подальшого інвестування в господарську діяльність.

З метою активізації інвестиційно-інтеграційних процесів у поствоєнний період необхідно:

- продовжити здійснення інституційних реформ з метою посилення захисту прав інвесторів та удосконалення антимонопольного законодавства;

- скоротити тіньовий сектор економіки шляхом забезпечення протидії ухиленню від оподаткування та урегулювання податкових прогалин, створити сприятливе податкове середовище для інвестицій;

- удосконалити вимоги та процедури щодо відбору державних інвестиційних проєктів, нарощувати інвестиційну складову у витратах державного та місцевих бюджетів, залучати інвестиції на умовах угод про розподіл продукції;

- запроваджувати програми рефінансування банків для стимулювання процесу кредитування реального сектора економіки, удосконалити державні програми субсидування відсоткових ставок за банківськими кредитами у напрямі посилення їх інвестиційної спрямованості;

- здійснювати підтримку інтеграційних процесів, реалізації інноваційно-інвестиційних проєктів у сфері АПК, активно просувати аграрно-продовольчі товари українського виробництва на зовнішній ринок, стимулювати процес імпортозаміщення з метою переходу від сировинного спрямування економіки до економіки з високою доданою вартістю;

- створювати території пріоритетного розвитку в тих регіонах України, які є найбільш перспективними для інвестицій;

- спростити процедуру створення індустріальних парків з доступом до інфраструктури, землі, державних сервісів.

Отже, активізація інноваційно-інтеграційних процесів в АПК, модернізація матеріально-технічної бази, впровадження сучасних технологій набувають важливого значення у забезпеченні економічного зростання. Діючи в сукупності з іншими важелями, інвестиційно-інтеграційні процеси сприятимуть забезпеченню підвищення ефективності функціонування агропромислового виробництва та економіки України загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Європейська Бізнес Асоціація. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/> (дата звернення: 25.01.2023).

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.01.2023).

3. Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні : Закон України № 1116-IX від 17.12.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 25.01.2023).

4. Лисенко А.М. Інструменти податкового регулювання як засіб стимулювання інноваційної активності суб'єктів господарювання. *Стан та умови розвитку економіки в Україні: теорія, методологія, практика* / Колективна монографія під ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2018. С. 81-87. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/12114> (дата звернення: 26.01.2023).

5. Колупаєв Ю.Б., Залюбовська С.С., Мельничук І.О. Проблеми залучення інвестиційних ресурсів в економіку України. *Інвестиції : практика та досвід*. 2018. № 8. С. 26-29. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2018/8.pdf (дата звернення: 26.01.2023).

Лисенко Алла Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування, Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, e-mail: lysenkoalla2015@gmail.com

Чадай Юрій Володимирович, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький

Lysenko Alla M., Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Audit, Accounting and Taxation, Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, e-mail: lysenkoalla2015@gmail.com

Chadai Yurii V., Holder of the Third (Educational and Scientific) Level of Higher Education, Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi